

Nr 14

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

Rachunkowość a controlling

Redaktor naukowy

Edward Nowak

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2008

Komitet Redakcyjny

*Andrzej Matysiak (przewodniczący),
Tadeusz Borys, Jan Lichtarski, Adam Nowicki, Zdzisław Pisz,
Waldemar Podgórski, Wanda Ronka-Chmielowiec, Jan Skalik, Stanisław Urban*

Recenzenci

*Ksenia Czubakowska, Maria Hass-Symotiuk, Anna Karmańska, Teresa Martyniuk,
Edward Nowak, Henryk Ronek, Jan Turyna*

Redaktor Wydawnictwa

Joanna Świrska-Korlub

Korektor

Barbara Łopusiewicz

Projekt okładki

Beata Dębska

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2008

PL ISSN 1899-3192

Druk i oprawa: Zakład Graficzny UE we Wrocławiu. Zam. 427/08

Spis treści

Słowo wstępne	11
Urszula Balon: Rachunek kosztów jakości w przedsiębiorstwach przemysłu motoryzacyjnego	13
Urszula Balon, Anna Boratyńska-Sala: Controlling a podejście procesowe w systemie zarządzania	22
Agnieszka Bieńkowska, Anna Zabłocka-Kluczka: FMEA funkcji personalnej – controllingowy instrument diagnozy potencjalnych zagrożeń w obszarze zarządzania personelem	32
Agnieszka Bojnowska: Model rozliczania kosztów według rachunku kosztów działań dla banku spółdzielczego – cz. I: przesłanki, etapy, mapa procesów	43
Adam Bujak: Wykorzystanie wskaźników opartych na kosztach do oceny systemu rachunkowości	51
Magdalena Chmielowiec-Lewczuk: Zakres kontroli kosztów w zakładzie ubezpieczeń	59
Iwona Chomiak-Orsa: Narzędzia controllingowe w ocenie efektywności przedsięwzięć informatycznych	66
Maciej Chorostkowski: Tytuł biegłego rewidenta tylko dla wybranych? ...	73
Janusz Czerny: Rola i znaczenie rachunkowości w procesie restrukturyzacji przedsiębiorstwa	80
Ksenia Czubakowska: Ustalanie przychodów i kosztów świadczonych usług w ramach kontraktów długoterminowych	90
Anna Cwiakala-Malys: Problem efektywnego wykorzystania zasobów w procesie zarządzania państwową szkołą wyższą	100
Marek Dylewski: Ewidencja kosztów zadań publicznych w jednostkach samorządu terytorialnego – wybrane problemy	114
Monika Foremna-Pilarska: Budżetowanie operacyjne przychodów a czynnik czasu	120
Angelika Kaczmarczyk, Katarzyna Piotrowska: Wiarygodność informacji sprawozdawczej a działalność badawczo-rozwojowa	127
Marcin Kaczmarek: Rachunkowość zadaniowa w systemie rachunkowości budżetowej jednostek sektora finansów publicznych	133
Małgorzata Kamieniecka: Rola controllingu w procedurze ustalania odroczonego podatku dochodowego	141
Zdzisław Kes: Charakterystyka prowadzonych przedmiotów w Katedrze Rachunku Kosztów i Rachunkowości Zarządczej	148

Marcin Klinowski: Analiza cyklu życia projektu w ocenie jego efektywności	161
Katarzyna Kluska: Kontrola wewnętrzna w procesie badania sprawozdania finansowego	167
Tomasz Kondraszuk: Rachunkowość zarządcza w rolnictwie w warunkach globalizacji	174
Roman Kotapski: Problemy z budżetowaniem. Krytyka a praktyka stosowania	183
Beata Kotowska: Zarządzanie płynnością finansową w przedsiębiorstwie poprzez budżet wpływów i wydatków	193
Michał Jerzy Kowalski: Identyfikowanie obiektów kosztowych w rachunku kosztów działań	202
Mieczysław Kowerski: Strategie dywidendowe na rozwiniętych rynkach kapitałowych	210
Zygmunt Kral: Controllingowy rachunek wyników szkoły wyższej	219
Wojciech Dawid Krzeszowski: Stopy procentowe w ocenie efektywności zabezpieczenia	228
Dorota Kuźdowicz: Analiza odchyleń w sztywnym i elastycznym rachunku kosztów planowanych	235
Grzegorz Lew: Kontrola w systemie motywacyjnym przedstawicieli handlowych	241
Teresa Martyniuk: Amortyzacja jako instrument strategicznego rachunku kosztów przedsiębiorstwa	247
Aleksandra Martynowicz: Uwarunkowania wyboru metody ustalania różnic kursowych dla celów podatku dochodowego	252
Marek Masztalerz: Analiza wartości produktu w rachunku kosztów docelowych	256
Jarosław Mielcarek: O potrzebie modyfikacji <i>time-driven ABC</i>	265
Jerzy Mońka: Wartość jako cel i płynność finansowa jako determinanta funkcjonowania przedsiębiorstwa	275
Adam Niewęglowski: Rachunek kosztów działań – wczoraj i dziś	286
Bartłomiej Nita: Ewolucja rachunkowości zarządczej: od rachunku kosztów do strategicznej rachunkowości zarządczej	293
Edward Nowak: Rozwój rachunku kosztów w świetle osiągnięć szkoły wrocławskiej	318
Agnieszka Nózka: Procesowe ujęcie działalności jednostki badawczo-rozwojowej	331
Robert Paradecki: Wpływ współzależności produktów bankowych na wynik ze sprzedaży oraz cykl życia	340
Ewa Pasieczna: Oszacowanie podstawy opodatkowania metodą kosztową – studium przypadku	349
Michał Poszwa: Determinanty opłacalności jednorazowych odpisów amortyzacyjnych	357

Adam Putyra: Budżetowanie kosztów działań na podstawie <i>time-driven activity based costing</i>	363
Jolanta Rubik: Audytor a controller – sylwetka zawodowa	375
Bożena Rudnicka: Ujmowanie kosztów działalności operacyjnej w jednostkach budżetowych w świetle obowiązujących regulacji prawnych	380
Kazimierz Sawicki: Rachunkowość i controlling w małych jednostkach gospodarczych	388
Elżbieta Sobów: Koszt surowca w kalkulacji kosztu wytworzenia produktu w zakładzie drobiarskim	396
Kamila Synak: Rola rachunkowości w ograniczaniu zjawiska asymetrii informacji z perspektywy teorii agencji	404
Waldemar Szewc: Praktyczne aspekty usług controllingu w kancelarii doradztwa podatkowego	410
Alfred Szydelko: Możliwości wykorzystania informacji z ewidencji księgowej w obszarach decyzyjnych związanych z działalnością pomocniczą	420
Katarzyna Szymczyk-Madej: Cele kontroli wewnętrznej w zarządzaniu przedsiębiorstwem	427
Marcin Wierzbiński: Podstawowe aspekty controllingu niepublicznej szkoły wyższej	437
Beata Zackiewicz: Przegląd technik i narzędzi wspomagających zarządzanie kosztami nowego produktu poprzez rachunek kosztów docelowych	449

Summaries

Urszula Balon: Costs of quality meaning in the automatic enterprises	21
Urszula Balon, Anna Boratyńska-Sala: Controlling and process approach in the management system	31
Agnieszka Bieńkowska, Anna Zabłocka-Kluczka: FMEA of personnel function – the controlling tool for diagnosis of potential threats in the scope of personnel management	42
Agnieszka Bojnowska: The model of calculating costs found on Activity Based Costing for a Polish co-operative bank. Part I: The assumptions, steps, the map of processes	50
Adam Bujak: Using the leant-on-costs indicators to the evaluation of the accounting system	58
Magdalena Chmielowiec-Lewczuk: Cost control in insurance companies	65
Iwona Chomiak-Orsa: Controlling tools for it project efficiency evaluation	72
Maciej Chorostkowski: Title of statutory auditor only for the chosens?	79
Janusz Czerny: The role and meaning of accountancy in the process of the enterprise restructuring	89

Ksenia Czubakowska: Determining revenues and costs of provided services in within the frameworks of long-term contracts	99
Anna Ćwiakala-Malys: A problem in effective usage of resources in a process of higher state school management	113
Marek Dylewski: Cost accounting of public tasks in local government units – chosen problems	119
Monika Foremna-Pilarska: Operational incomes budgeting and a time factor	126
Angelika Kaczmarczyk, Katarzyna Piotrowska: Reliability of financial information vs. research and development project	132
Marcin Kaczmarek: Performance accounting in a system of budget accounting of the public sector units	140
Małgorzata Kamieniecka: The role of controlling in deferred tax establishment procedure	147
Zdzisław Kes: The characteristic of learning in Department of Cost Calculation and Management Accounting	160
Marcin Klinowski: The project life cycle analysis in its efficiency evaluation	166
Katarzyna Kluska: Internal control in process of auditing of financial statement	173
Tomasz Kondraszuk: Managerial accounting in agriculture in the face of the globalization	182
Roman Kotapski: Budgeting problems in companies. A criticism of budget practice	192
Beata Kotowska: Liquidity management in an enterprise by cash flow budget	201
Michał Jerzy Kowalski: Identification of cost objects in Activity Based Costing	209
Mieczysław Kowerski: Dividends strategies in developed financial markets	218
Zygmunt Kral: Controlling result account of college	227
Wojciech Dawid Krzeszowski: Interest rates in hedging effectiveness evaluation	234
Dorota Kuźdowicz: Variance analysis in fix and flexible planned cost accounting	240
Grzegorz Lew: The control in motivation system of sales representatives ...	246
Teresa Martyniuk: The depreciation as an instrument of a company strategic cost accounting	251
Aleksandra Martynowicz: Conditions of choosing the method of calculation of the foreign exchange differences for income tax purposes	255
Marek Masztalerz: Product value analysis in the target costing process ...	264
Jarosław Mielcarek: On the need for modification of time-driven ABC ...	274
Jerzy Mońka: Value as purpose and financial liquidity as determinant of enterprise function	285

Adam Niewęglowski: Activity-Based Costing – yesterday and today	292
Bartłomiej Nita: The evolution of management accounting: from cost accounting to strategic management accounting	317
Edward Nowak: Cost accounting development on the example of scientific achievements of the Wrocław University of Economics	330
Agnieszka Nózka: Process based R&D unit operation	339
Robert Paradecki: Influence of the interdependence of bank products on the result from the sale and life cycle	348
Ewa Pasieczna: Tax base estimation by the cost Method – a case study	356
Michał Poszwa: Problems of calculating profits of tax depreciation	362
Adam Putyra: Activity Costs Budgeting Based on Time-Driven Activity Based Costing	374
Jolanta Rubik: Auditor vs controller – careers profile	379
Bożena Rudnicka: Formulating costs of operating activity in budgetary units in the light of polish accountancy act regulations and special accountancy policies referring to these units	387
Kazimierz Sawicki: Selected problems of accounting and controlling in small enterprises	395
Elżbieta Sobów: Cost of raw materials in calculation of product manufactured in a poultry processing	403
Kamila Synak: The role of accountancy in reducing information asymmetry from the Agency Theory perspectives	409
Waldemar Szewc: Practical aspects of the services of controlling in a tax consultancy office	419
Alfred Szydelko: The possibilities of using information from record accounting in decision fields connected with support centers	426
Katarzyna Szymczyk-Madej: Goals of internal control in management process	436
Marcin Wierzbński: Responsibility centres in the controlling system of university	450
Beata Zackiewicz: Techniques and tools review for cost management of new product throughout target costing (Target Cost Management)	461

Michał Poszwa

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

DETERMINANTY OPLACALNOŚCI JEDNORAZOWYCH ODPISÓW AMORTYZACYJNYCH

1. Wstęp

Prowadzący działalność gospodarczą mogą wykorzystywać pewien zakres swobody w realizacji obowiązków fiskalnych. Konieczność ponoszenia obciążeń podatkowych, w szczególności w zakresie podatku dochodowego, nie podlega dyskusji. Możliwe jest jednak wykorzystanie podatkowych praw wyboru dotyczących z jednej strony sposobu prowadzenia działalności, a z drugiej strony sposobu rozliczania podatkowego zrealizowanych operacji gospodarczych. Swoboda wyboru sposobu postępowania i rozliczenia wynika przede wszystkim z przepisów podatkowych, a także z naturalnego mechanizmu, jakim jest periodyzacja rozliczenia podatku [1, s. 188]. Znaczne możliwości wpływania na obciążenie podatkowe wynikają z regulacji dotyczących amortyzacji podatkowej, w tym podatkowej amortyzacji jednorazowej. Podjęcie właściwych decyzji wymaga uwzględnienia zarówno mechanizmu oddziaływania podatkowej amortyzacji jednorazowej, jak i indywidualnej sytuacji podatnika.

2. Amortyzacja jako instrument zarządzania podatkami

Ciężar podatkowy wyznaczony jest wydatkami podatkowymi, w tym przede wszystkim zarówno wysokością płaconych podatków, jak i ryzykiem podatkowym. Nieodzownym elementem zarządzania podatkami jest równoważenie dążenia do minimalizacji wysokości podatków z koniecznością ograniczania niepewności co do konsekwencji podatkowych prowadzonej działalności. Podatnicy określają mniej lub bardziej formalnie swoją strategię podatkową, poruszając się między dwoma skrajnymi podejściami. Pierwsze z nich zakłada agresywne dążenie do minimalizacji płatności podatkowych przy ignorowaniu problemu ryzyka podatkowego, natomiast drugie podejście oznacza nastawienie na ograniczanie ryzyka podatkowego nawet kosztem większych płatności podatkowych. Dylematy te powinny być rozstrzygane przy uwzględnieniu celów przedsiębiorstwa. Strategia podatkowa powinna być bowiem podporządkowana ogólnym celom podmiotu.

Strategia podatkowa przedsiębiorstwa odnosi się przede wszystkim do kształtowania obciążenia podatkiem dochodowym. Jej istotę stanowi najczęściej dążenie do uzyskania oszczędności podatkowych przy uwzględnieniu problemu ryzyka podatkowego. Korzyści podatkowe mogą polegać na zmniejszeniu wysokości podatku (tzw. korzyść ostateczna) lub na odroczeniu momentu zapłaty podatku (tzw. korzyść czasowa lub odsetkowa). Najkorzystniejsza sytuacja występuje wtedy, gdy obie korzyści mogą być osiągnięte jednocześnie. Korzyści ostateczna i czasowa mogą zostać uzyskane między innymi dzięki zastosowaniu amortyzacji przyspieszonej w warunkach malejących stawek podatkowych.

Minimalizacja wysokości podatku dochodowego oraz wpływanie na moment realizacji obowiązku podatkowego są możliwe dzięki elastyczności jego konstrukcji. Elastyczność ta wynika zarówno z naturalnego skomplikowania rachunku dochodu (konieczności ustalania podatkowych przychodów oraz podatkowych kosztów), jak również z zastosowania przez ustawodawcę wielkości parametrycznych, co ma stymulować działania podatników [4, s. 64]. Podstawowym instrumentem fiskalnym wpływającym na decyzje inwestycyjne przedsiębiorców jest amortyzacja podatkowa. Regulacja amortyzacji podatkowej pozostawia przedsiębiorcom szerokie pole manewru w zakresie przyspieszania lub opóźniania odpisów. Maksymalizacja korzyści podatkowych jest możliwa pod warunkiem wypracowania i zastosowania właściwych procedur decyzyjnych [3, s. 18].

W pierwszej kolejności ustala się możliwości wyboru sposobu rozliczania podatkowego trwałych zasobów przedsiębiorstwa. W regulacjach podatkowych [6, s. 461] dopuszcza się stosowanie planowej amortyzacji proporcjonalnej, planowej amortyzacji degresywnej, odpisów jednorazowych dla składników o wartości początkowej do 3500 zł oraz tzw. amortyzacji jednorazowej. Przy tym ustalone zostały ograniczenia przedmiotowe, podmiotowe oraz wartościowe stosowania innych niż proporcjonalna metod amortyzacji. Należy zauważyć, że podatnik ma zawsze możliwość wyboru tempa amortyzacji podatkowej (maksymalne stawki podatkowe mogą być zmniejszane), nawet jeżeli nie może wybrać metody amortyzacji.

Istnienie ograniczeń w zakresie swobody wyboru metody amortyzacji podatkowej powoduje konieczność dokonania, w kolejnym kroku procedury decyzyjnej, analizy tych możliwości wyboru, którymi dysponuje podatnik w konkretnej sytuacji. Przykładowo rodzaj środka trwałego może powodować, że niemożliwe jest zastosowanie amortyzacji przyspieszonej, możliwości wyboru nie muszą więc oznaczać swobody decyzyjnej u każdego przedsiębiorcy.

W kolejnym etapie procedury decyzyjnej podatnik dokonuje oszacowania opłacalności zastosowania poszczególnych, faktycznie dostępnych wariantów amortyzacji podatkowej. Rachunek opłacalności musi uwzględniać przede wszystkim indywidualną sytuację podatnika (np. wysokość dochodu do opodatkowania) oraz cele ogólne przedsiębiorstwa. Procedura powyższa dotyczy również analizy opłacalności podatkowej amortyzacji jednorazowej.

3. Podatkowa amortyzacja jednorazowa

Termin „jednorazowy odpis amortyzacyjny” może być stosowany jedynie do określenia sposobu ustalania amortyzacji podatkowej, której celem nie jest odzwierciedlenie faktycznego zużycia składnika majątku, ale wyłącznie uwzględnienie wartości środków trwałych w rachunku podatku dochodowego. Termin ten oznacza sposób ustalania odpisów podatkowych uregulowany w art. 22k ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz w art. 16k ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych [7; 8].

Zgodnie z powyższymi przepisami podatnik może dokonać jednorazowo odpisu amortyzacyjnego w roku podatkowym, w którym wprowadzono środek trwały do ewidencji. Łączna wartość tych opisów nie może przekraczać w roku podatkowym równowartości 50 000 euro (w 2008 r. limit wynosi 188 000 zł). Odpis jednorazowy może być dokonany w miesiącu wprowadzenia środka trwałego do ewidencji albo rozłożony równomiernie na miesiące (kwartały) pozostałe do końca roku, albo dokonany na koniec roku. Przy tym nie ma konieczności, a czasem również możliwości (ze względu na opłacalność oraz limit wartościowy) odpisania jednorazowo całej wartości początkowej środka trwałego. W takim przypadku od następnego roku podatkowego odpisy dokonywane są planowo metodą liniową lub degresywną. Oznacza to, że *de facto* istnieje wiele „wariantów” odpisów jednorazowych.

Możliwość zastosowania amortyzacji jednorazowej jest jednak ograniczana przedmiotowo oraz podmiotowo. Ograniczenie przedmiotowe polega na możliwości zastosowania odpisu jednorazowego do środków trwałych z grupy 3-8 klasyfikacji środków trwałych, z wyłączeniem samochodów osobowych. Ograniczenie podmiotowe oznacza, że odpis jednorazowy może być dokonywany jedynie przez tzw. małych podatników (podmioty, których przychody w roku poprzednim nie przekroczyły równowartości 800 000 euro) oraz tych, którzy rozpoczęli w roku podatkowym prowadzenie działalności. Jednak jeżeli podatnik lub jego małżonek prowadził w okresie ostatnich dwóch lat działalność gospodarczą, nie może stosować odpisu jednorazowego. Ograniczenie podmiotowe stanowi przykład arbitralnego ograniczania podatkowych możliwości wyboru, dla którego uzasadnieniem jest jedynie dążenie do ograniczania nadużyć podatkowych. Jednak nadużycia te mogą być i tak stosowane, na przykład poprzez tzw. ciche spółki.

Podmiotowe ograniczenie lub wyłączenie ze stosowania odpisów jednorazowych może być spowodowane traktowaniem tego przywileju podatkowego jako pomocy publicznej. Pomoc ta jest jednak ograniczana w przepisach wspólnotowych w ramach limitu *de minimis*.

Wyłączenie przez podatnika ograniczeń przedmiotowych i podmiotowych pozwala na ustalenie warunków opłacalności. Opłacalność zależy zarówno od wysokości dochodu do opodatkowania, jak i od nadrzędnych celów przedsiębiorstwa.

4. Zasady prowadzenia rachunku opłacalności odpisów jednorazowych

Uzyskanie korzyści podatkowych (zmniejszenie lub odroczenie podatku) uzależnione jest od spełnienia określonych warunków [5, s. 14]. Ocena odpisów jednorazowych powinna również uwzględniać problem ryzyka działalności podmiotu. Ponadto korzyści podatkowe powinny być odnoszone do ewentualnych niekorzyści wynikających z konfliktu celów podatkowych z innymi celami podmiotu.

Podstawowym warunkiem wystąpienia korzyści podatkowych jest wykazywanie przez podmiot odpowiednio wysokiego dochodu, a więc takiego, który pozwoli na odpisanie odpowiedniej wartości (całkowitej lub tylko części) środka trwałego. Oszczędność podatkowa w danym roku jest ustalana jako iloczyn kwoty odpisu i stawki podatkowej. Ustalenie wartości „efektywnego” odpisu jednorazowego wymaga planowania dochodu do opodatkowania w danym roku podatkowym. Z tego punktu widzenia im później (tzn. bliżej końca roku) środek trwały zostanie wprowadzony do ewidencji, tym mniejsze ryzyko braku korzyści podatkowych.

Osobnego rozważenia wymaga ewentualna opłacalność generowania lub powiększania straty podatkowej poprzez odpis jednorazowy. Ponieważ strata podatkowa może być rozliczona w ciągu dwóch lat, przy relatywnie niskiej stawce amortyzacji podatkowej rozliczenie środka trwałego poprzez stratę podatkową może być korzystniejsze. Jeżeli bowiem podmiot wykaże odpowiednio wysoki dochód, który pozwoli odpisać w szybkim tempie stratę z roku dokonania odpisu jednorazowego, wówczas najdłuższy okres rozliczenia środka trwałego wyniesie trzy lata (od roku odpisu jednorazowego do końca rozliczenia straty). Ryzyko podmiotu jest w omawianym przypadku związane z planowaniem dochodu w latach, w których ma być rozliczona strata podatkowa.

Szczególne uwarunkowania opłacalności przyspieszania momentu wykazywania kosztów podatkowych, w tym poprzez odpis jednorazowy, dotyczą osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą [2, s. 244]. W przypadku osób fizycznych występują dodatkowe rodzaje ryzyka osiągnięcia korzyści podatkowych wynikające z odliczanych od dochodu i od podatku obowiązkowych składek ubezpieczeniowych, a także z innych odliczeń (np. ulgi na dzieci). Odliczenia te powodują, że przedsiębiorca będący osobą fizyczną płaci podatek dochodowy, liniowy lub progresywny, po przekroczeniu określonego dochodu. Na przykład podatnik rozliczający indywidualnie podatek progresywny płacący wszystkie składki ubezpieczeniowe¹ i odliczający ulgę na dwójkę dzieci, zapłaci podatek od dochodu przekraczającego około 33 000 zł. W takim przypadku odpis jednorazowy

¹ Kwoty składek ustalono na podstawie minimalnych składek płaconych za miesiące marzec-maj 2008 r., które wynosiły: składka na ubezpieczenie zdrowotne do odliczenia od podatku – 180,48 zł/m-c, składki na ubezpieczenia społeczne (emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe) odliczane od dochodu w wysokości „normalnej” – 518,97 zł/m-c i „preferencyjnej” – 100,57 zł/m-c. Składka na ubezpieczenie wypadkowe wynosi 1,8% (por. [9]).

pozwalający na obniżenie dochodu poniżej 33000 zł nie spowoduje powstania oszczędności podatkowych. Rachunek opłacalności odpisu jednorazowego (a także innych kosztów podatkowych) komplikuje się u osób fizycznych, które prowadzą kilka przedsiębiorstw, a także które uzyskują inne dochody obok dochodów z działalności gospodarczej lub mogą rozliczać się z małżonkiem. Ze względu bowiem na kumulowanie dochodów w podatku progresywnym oraz możliwość rozliczenia składek ubezpieczeniowych od dochodów z różnych źródeł należy określić indywidualnie kwotę dochodu, poniżej którego nie występują korzyści podatkowe.

Uzyskanie korzyści z odpisu jednorazowego dotyczącego produkcyjnych środków trwałych uwarunkowane jest realizacją sprzedaży produktów i usług. Do kosztów podatkowych zalicza się bowiem (podatkowe) koszty wytworzenia jedynie sprzedanych wyrobów i usług. Korzyści podatkowe nie wystąpią zatem w danym roku w sytuacji, gdy odpis jednorazowy zostanie zaliczony do kosztów (podatkowych) wyrobów lub usług, które nie zostaną sprzedane w tym roku. Korzyści te wystąpią w roku sprzedaży wyrobów lub usług. W kalkulacji korzyści z amortyzacji przyspieszonej zaliczanej do kosztów wytworzenia należy więc uwzględnić nie tylko moment dokonania odpisu, ale również moment uwzględnienia kosztów w rachunku dochodu.

Minimalną korzyścią z zastosowania odpisu jednorazowego jest odroczenie momentu zapłaty podatku. Dodatkowa korzyść (tzw. ostateczna) powstaje w przypadku, gdy stawki podatku maleją w kolejnych latach. W takim przypadku odroczenie zapłaty podatku spowoduje dodatkowe jego obniżenie (efekt niższej stawki podatku). W warunkach występowania podatku progresywnego podatnik powinien uwzględnić ryzyko powstania niekorzyści polegającej na zwiększeniu kwoty podatku na skutek odroczenia momentu wykazania dochodu na rok, w którym dochody przekroczyły próg podatkowy. W takim przypadku podjęcie decyzji o zastosowaniu amortyzacji przyspieszonej wymaga porównania korzyści z odroczenia podatku ze stratami ze zwiększenia podatku.

Zastosowanie odpisu jednorazowego zmierza do osiągnięcia celu podatkowego, a więc zmniejszenia wysokości podatku. Cel podatkowy może jednak być sprzeczny z celami ogólnymi podatnika. Wykazanie wysokich kosztów podatkowych może na przykład spowodować, w ocenie kredytodawcy, obniżenie zdolności kredytowej podatnika. W takim przypadku konieczne jest rozstrzygnięcie priorytetów przedsiębiorstwa. Osiągnięcie celów podatkowych nie powinno ograniczać rozwoju i działalności przedsiębiorstwa.

5. Zakończenie

Efektywne zastosowanie podatkowych praw wyboru wymaga ustalenia spodziewanych korzyści, wielkości ewentualnych strat oraz uwzględnienia konsekwencji dla ryzyka prowadzonej działalności. Jednorazowy odpis amortyzacyjny

może być skutecznym instrumentem minimalizacji obciążenia podatkowego. Efektywność jego zastosowania uwarunkowana jest jednak wieloma czynnikami, które powinny być uwzględnione przez podatnika w procesie podejmowania decyzji.

Literatura

- [1] Gomułowicz A., Małecki J., *Podatki i prawo podatkowe*, Lexis Nexis, Warszawa 2007.
- [2] *Podatki 2008*, Meritum, Warszawa 2008.
- [3] Poszwa M., *Zarządzanie podatkami w małej i średniej firmie*, C.H.Beck, Warszawa 2007.
- [4] *Prawo podatkowe przedsiębiorców*, red. H. Litwińczuk, wyd. V, ABC, Warszawa 2006.
- [5] *Rozliczenia podatkowe przedsiębiorcy*, red. M. Poszwa, OE, Kraków 2005.
- [6] *Ustawa o podatku dochodowym od osób prawnych. Komentarz*, red. K.G. Szymański, Difin, Warszawa 2005.
- [7] Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (DzU 2000 nr 54, poz. 654 ze zm.).
- [8] Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (DzU 2000 nr 14, poz. 176 ze zm.).
- [9] www.zus.pl.

PROBLEMS OF CALCULATING PROFITS OF TAX DEPRECIATION

Summary

In Polish law there are different rules of tax depreciation in personal partnerships and capital companies. The problem appears, whether the different charging of both kinds of tax depreciation methodology influences the rules of competition. Moreover, the different tax depreciation methodology causes the necessity of deciding which method is more profitable for the taxpayer. Setting the cost-effectiveness is very difficult and demands using profit calculation. The final decision about form of business activity is very risky.